

Анна СЕМЕНЕНКО, консультант

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДПРАЦІВНИКІВ

Нещодавно урядовим рішенням упорядковано питання підвищення кваліфікації педагогічними та науково-педагогічними працівниками. Розглянемо особливості, передбачені цим документом.

Загальні питання

Постановою КМУ від 21.08.19 р. № 800 затверджено Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (далі – Постанова № 800, Порядок № 800), який набув чинності з 03.09.19 р. Крім того, Постановою № 800 унесено зміни ще до одного урядового рішення, про що скажемо нижче.

Насамперед Порядок № 800 застосовується до закладів освіти і установ усіх форм власності та сфер управління (тобто ним можуть керуватися, зокрема, приватні заклади освіти, а також заклади та установи, що не лише входять до системи МОН, а й підпорядковані іншим органам влади, наприклад Мінфіну, Мін'юсту тощо).

Порядком № 800 передбачено, що особливості підвищення кваліфікації у приватних та корпоративних закладах мають визначати їх засновники, а щодо закладів спеціалізованої освіти – держоргани, до сфери управління яких вони належать (наприклад, Міноборони, Генпрокуратури, Нацгвардії тощо).

Зауважимо: п. 2 Порядку № 800 передбачає, що педагогічні та науково-педагогічні працівники **зобов'язані** постійно підвищувати свою кваліфікацію.

Підвищення кваліфікації може здійснюватися за кордоном, однак не в державі, визнаній Верховною Радою державою-агресором чи державою-окупантом.

Формами підвищення кваліфікації є:

- інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева);
- дуальна;

- на робочому місці;
- на виробництві тощо.

Види підвищення кваліфікації:

- навчання за програмою підвищення кваліфікації;
- стажування;
- участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо.

Тож працівники мають самостійно визначитись щодо конкретних форм, видів, напрямів та суб'єктів надання освітніх послуг із підвищення кваліфікації.

Згідно з п. 8 Порядку № 800 обсяг (тривалість) підвищення кваліфікації працівників установлюється в годинах та/або кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – ЄКТС), і один кредит ЄКТС становить 30 год. за накопичувальною системою.

Нагадаємо: згідно зі ст. 1 Закону від 01.07.14 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» кредитом ЄКТС є одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 год. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання зазвичай становить 60 кредитів ЄКТС.

Порядок № 800 передбачає, що підвищення кваліфікації здійснюється згідно із планом підвищення кваліфікації закладу освіти на певний рік, що формується. Працівники мають право підвищувати свій кваліфікаційний рівень і поза межами такого плану.

Щодо суб'єктів, якими провадиться процес підвищення кваліфікації, то ними можуть бути:

- заклад освіти (його структурний підрозділ);
- наукова установа;
- інша юридична чи фізична особа (у т. ч. фізособа-підприємець, що надає освітні послуги).

Звісно ж, підвищення кваліфікації здійснюється за програмою, затвердженою суб'єктом підвищення кваліфікації (далі – СПК), а обсяг (тривалість) цієї програми визначається відповідно до її фактичної тривалості в годинах без урахування самостійної (позааудиторної) роботи або в кредитах ЄКТС з урахуванням самостійної (позааудиторної) роботи.

Стажування та підвищення кваліфікації

СПК має бути розроблена та ухвалена індивідуальна програма стажування, в якій, зокрема, зазначається обсяг програми та очікувані результати навчання. Сам процес стажування передбачає, що між працівником та СПК укладається договір, а програма до нього має бути невіддільним додатком цього документа.

Працівник може стажуватися і за місцем роботи чи в іншому закладі освіти, і за таких обставин керівником стажування призначається працівник, який працює в СПК за основним місцем роботи, має науковий ступінь та/або вчене, почесне чи педагогічне звання та/або успішно пройшов сертифікацію в установленому порядку.

Якщо йдеться про стажування в інших СПК, то керівником його є працівник із відповідним досвідом роботи та кваліфікацією – супервізор.

Згідно з п. 11 Порядку № 800 оплата праці супервізора розраховується відповідно до ставок погодинної оплати праці за проведення навчальних занять з аспірантами, слухачами курсів, які обіймають посади, що потребують наявності освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста чи ступеня вищої освіти магістра, в обсязі не більш як 10 год. на тиждень. Конкретний обсяг годин слід зафіксувати у договорі або закладом освіти, в якому здійснюється стажування.

Один день стажування оцінюється в 6 год або 0,3 кредиту ЄКТС.

Підвищити кваліфікацію працівник може шляхом участі в семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах згідно з річним планом підвищення кваліфікації закладу освіти. Визначення його обсягу є таким: згідно з його фактичною тривалістю в годинах (без урахування самостійної (позааудиторної) роботи) або в кредитах ЄКТС (з урахуванням самостійної (позааудиторної) роботи), але не більше ніж 30 год. або 1,5 кредиту ЄКТС на рік.

Після підвищення кваліфікації працівникові видається документ про це. Його технічний опис, дизайн, спосіб виготовлення, порядок видачі та обліку має визначитися СПК.

Перелік виданих документів слід оприлюднити на вебсайті цього суб'єкта та/або на Національній освітній електронній платформі протягом 15 календарних днів після їх видання (п. 13 Порядку № 800).

Водночас встановлено, що саме має містити документ про підвищення кваліфікації: повне найменування СПК, тему та обсяг підвищення кваліфікації, П. І. Б. особи, яка навчалась, та опис досягнутих нею результатів, дату видання документа та його обліковий запис, посаду особи, що підписала документ від імені суб'єкта.

Деякі особливості підвищення кваліфікації

Окремими розділами Порядку № 800 встановлено особливості підвищення кваліфікації в різних закладах освіти. Так, працівники закладів загальної середньої, дошкільної, позашкільної, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти мають підвищувати свою кваліфікацію не рідше одного разу на 5 років, причому дотримуючись відповідних законів.

За п. 14 Порядку № 800 підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників згаданих закладів проводиться щороку як необхідна умова проходження ними атестації.

Окремо передбачено напрями, за якими проводиться підвищення кваліфікації цих працівників, а **загальний обсяг підвищення кваліфікації не може бути меншим ніж 150 год. на 5 років.**

Додамо, що згідно з п. 18 Порядку № 800 для формування плану підвищення кваліфікації в за-

кладі освіти на поточний рік **слід урахувати обсяг видатків**, передбачених на підвищення кваліфікації. Тож педрада затверджуватиме річний план підвищення кваліфікації в межах коштів, передбачених кошторисом закладу за всіма джерелами надходжень (звісно, до кошторису не мають включатися видатки на самостійне фінансування підвищення кваліфікації працівниками).

Зауважимо: договір про надання освітніх послуг укладається лише на підставі плану підвищення кваліфікації.

Порядок № 800 визначив, що **працівники закладів вищої та післядипломної освіти** також мають навчатися кожні 5 років, і обсяг навчання не може бути меншим ніж 6 кредитів ЄКТС. Підвищення кваліфікації для цих категорій працівників необхідне для того, щоб урахувати результати навчання під час проведення атестації та для обрання на посаду за конкурсом.

Керівникові закладу, його заступнику, іншим керівним працівникам закладу вищої освіти, **уперше призначеним на посаду**, підвищення кваліфікації необхідно пройти протягом двох перших років роботи, а визначення його обсягу покладається на педагогічну (вчену) раду.

Оформлення результатів навчання

Важливо знати, що результати підвищення кваліфікації у СПК, які мають ліцензію або є акредитованими освітньою програмою, не потребують окремого визнання чи підтвердження.

У разі навчання в інших СПК для визнання результатів має бути рішення педагогічної (вченої) ради.

У будь-якому разі протягом місяця після завершення підвищення кваліфікації працівникові потрібно подати до педагогічної (вченої) ради клопотання про визнання результатів підвищення кваліфікації та документ, що підтверджує проходження відповідного навчання.

Якщо це була самоосвіта, працівник подає звіт про результати підвищення кваліфікації чи творчу роботу, персональне розроблення електронного освітнього ресурсу. Форму звіту визначає сам заклад освіти.

Отже, вчена рада розглядає клопотання і для визнання результатів підвищення кваліфікації заслуховує працівника.

Може статися, що рада не визнає результатів підвищення кваліфікації, і тоді надаються рекомендації щодо повторного навчання в інших СПК або ж ухвалюється рішення про неможливість подальшого включення такого суб'єкта до плану підвищення кваліфікації.

Результатом підвищення кваліфікації може бути й присвоєння працівникам повних чи часткових професійних та/або освітніх кваліфікацій.

Як передбачено п. 26 Порядку № 800, окремі види діяльності працівників поза межами плану підвищення кваліфікації можуть бути визнані як підвищення кваліфікації згідно з Порядком № 800. Вирішувати це має педагогічна (вчена) рада.

Наукове стажування

Таке навчання провадиться згідно із правилами, установленими ст. 34 Закону від 26.11.15 р. № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність». Тиждень такого стажування зараховується як підвищення кваліфікації в обсязі 30 год. або 1 кредит ЄКТС.

Здобуття першого (бакалаврського), другого (магістерського) рівня освіти, третього (освітньо-наукового/освітньо-творчого) рівня або наукового рівня вищої освіти вперше або за іншою спеціальністю **визнається як підвищення кваліфікації працівників.**

Обсяг підвищення кваліфікації шляхом здобуття наукового ступеня, рівня вищої освіти зараховується відповідно до встановленого обсягу програми в годинах або кредитах ЄКТС, за винятком визнаних (зарахованих) результатів навчання з попередньо здобутих рівнів освіти.

Якщо науковий працівник чи педагог братимуть участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо поза межами річного плану підвищення кваліфікації, це потребуватиме визнання підвищення кваліфікації педагогічною (вченою) радою. Установлено, що обсяг

такого навчання має визначатись відповідно до його фактичної тривалості в годинах (без урахування самостійної (позааудиторної) роботи) або в кредитах ЄКТС (з урахуванням самостійної (позааудиторної) роботи), однак не більше 30 год. або 1,5 кредиту ЄКТС.

Фінансування підвищення кваліфікації

Увага! Якщо навчання працівників здійснюється за кошти державного чи місцевих бюджетів та інших джерел, передбачених кошторисом закладу освіти, обов'язковою умовою є **укладення договору між керівником закладу та СПК**, причому в договорі фіксується джерело фінансування.

Самостійне фінансування навчання працівником провадитиметься в разі, якщо:

- педпрацівники та науково-технічні працівники проходять підвищення кваліфікації поза межами плану підвищення кваліфікації;
- особи працюють у закладах освіти на педагогічних та науково-технічних посадах за суміщенням або сумісництвом.

Не забуваймо, що працівникам на час підвищення кваліфікації згідно з планом із відривом від виробництва у визначених законодавством обсягах має зберігатися місце роботи (посада) та середній заробіток.

Факт підвищення кваліфікації підтверджується актом про надання цієї послуги, і підписати його має керівник закладу освіти. Акт слугуватиме підставою для оплати послуг СПК відповідно до укладеної угоди щодо підвищення кваліфікації.

Субвенції на підвищення кваліфікації

Постановою № 800 унесено зміни також до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої

освіти «Нова українська школа», затвердженого постановою КМУ від 04.04.18 р. № 237 (далі – Порядок № 237). Такі **новації запроваджуються з 01.01.20 р.** Коротко розглянемо їх.

Відтепер субвенція, раніше передбачена пп. 2 п. 4 Порядку № 237, **не спрямовуватиметься** на підготовку тренерів-педагогів, супервізорів, а також підвищення кваліфікації:

- директорів та їх заступників початкових шкіл (або структурного підрозділу іншого закладу освіти);
- директорів та їх заступників, вчителів закладів загальної середньої освіти, які є учасниками експерименту із запровадження проекту Держстандарту початкової освіти, інтегрованого курсу природничих дисциплін, електронних підручників;
- учителів початкової школи;
- асистентів учителів ЗЗСО з інклюзивним та інтегрованим навчанням;
- учителів класів (груп), в яких діти навчаються мовами нацменшин;
- учителів іноземних мов, які навчають учнів початкової школи.

Згідно з оновленим пп. 4 п. 4 Порядку № 237 субвенцію отримуватимуть для підвищення кваліфікації вчителів, які забезпечують здобуття учнями 5–11 (12)-х класів загальної середньої освіти (окрім наведених вище). Віднині за напрямом, визначеним цією нормою, за кошти субвенції мають здійснюватися видатки на оплату послуг із підвищення кваліфікації осіб, визначених цим підпунктом, що були надані СПК згідно із законодавством.

Передбачено також, що відбір державних та комунальних закладів вищої та післядипломної освіти здійснюватиметься розпорядниками субвенції за місцевими бюджетами на конкурсних засадах.

Тому радимо роботодавцям, а особливо працівникам економічних та кадрових служб закладів, які планують здійснювати заходи щодо підвищення кваліфікації працівників, звернути увагу на змінені норми Порядку № 237.